

DANI PONOSA I SLAVE

Ministarstvo obrane Republike Hrvatske (2011.) Monografije gardijskih brigada Hrvatske vojske, Prvog hrvatskog gardijskog zdruga i Jedinice za posebne zadatke (Rakitje) Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske

Pokretanje «Projekta monografija vojno-redarstvenih postrojbi Domovinskog rata» inicirano je Zapovijedi načelnika Glavnoga stožera Oružanih snaga RH (OS RH) u siječnju 2008. godine, a sama operacionalizacija započela je temeljem Zapovijedi načelnika Glavnog stožera OS RH u ožujku 2008. godine. Ministar obrane RH, na prijedlog načelnika Glavnog stožera OS RH, donosi Odluku za izradu monografija u lipnju 2008. godine. Na temelju gore navedenih zapovijedi i odluke izrađen je «Projektni plan izrade monografija vojno-redarstvenih postrojbi Domovinskog rata» (odobren od strane načelnika Glavnog stožera OS RH u rujnu 2008. godine) i «Provedbeni plan projekta monografija vojno-redarstvenih postrojbi Domovinskog rata» (odobren od strane načelnika Glavnog stožera OS RH u veljači 2009. godine).

Spomenuti dokumenti definirali su opseg samog Projekta kroz izradu monografija vojno-redarstvenih postrojbi Domovinskog rata za sljedeće postrojbe:

Jedinica za posebne zadatke MUP-a RH Rakitje (od 5. 11. 1990. do 15. 5. 1991.)

1. 1. gardijska brigada «Tigrovi» (od osnutka do 30. 6. 1996.)
2. 2. gardijska brigada «Gromovi» (od osnutka do 30. 6. 1996.)
3. 3. gardijska brigada «Kune» (od osnutka do 30. 6. 1996.)
4. 4. gardijska brigada «Paući» (od osnutka do 30. 6. 1996.)
5. 5. gardijska brigada «Sokolovi» (od osnutka do 30. 6. 1996.)
6. 7. gardijska brigada «Pume» (od osnutka do 30. 6. 1996.)

7. 9. gardijska brigada «Vukovi» (od osnutka do 30. 6. 1996.)

8. 1. hrvatski gardijski zdrug (od osnutka do 30. 6. 1996.)

Nadalje, definiran je konačni cilj Projekta: izraditi, izdati i promovirati monografije vojno-redarstvenih postrojbi (ili dio njih) do 28. svibnja 2011. godine, a u prigodi obilježavanja 20. obljetnice ustrojavanja Oružanih snaga RH. Temeljnu svrhu Projekta predstavlja prikupljanje povijesne građe, dokumentacije i fotografija o nastanku i ustrojavanju gardijskih postrojbi u Domovinskom ratu i njegovim sudionicima kao i čuvanje sjećanja na žrtvu poginulih vojnika, te promicanje i čuvanje vrijednosti stečenih u Domovinskom ratu. Uključivanjem neposrednih sudionika (bivših pripadnika gardijskih brigada i samih udruga veterana gardijskih brigada) u pripremu monografija, prikupljanje i publiciranje foto i druge dokumentacije, osim čuvanja od zaborava, bitnu sastavnicu predstavlja prezentacija stručnoj javnosti (prije svega povjesničarima) objektivna svjedočenja i do sada neobjavljena foto i druga dokumentacija. Ovo je značajno tim više što se protekom vremena objektivno smanjuje mogućnost pronalaska i dokumentiranja relevantne izvorne povijesne građe i autentičnih svjedočanstava. Stoga je kao jedan od najvažnijih zadataka Projekta bio pronalazak i verifikacija, te objavljivanje (i na taj način činjenje dostupnim javnosti) osnovnih, ali neupitnih činjenica o pojedinim gardijskim brigadama.

Spomenutim «Provedbenim planom monografija vojno-redarstvenih postrojbi

Domovinskog rata», usvojenim u veljači 2009. godine od strane Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske, definiran je sadržaj monografija. Budući da je riječ o ediciji, sve monografije (kako one do sada tiskane, tako i one u pripremi) imaju istu strukturu sadržaj. Svaka monografija ima: naslov, posvetu, impresum, predgovor, uvod (društveno-politička i vojno-sigurnosna situacija u Republici Hrvatskoj 1990.-1991. godine, autor uvoda: dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata), domicilno područja (zemljopisne, povijesne, demografske i vojno-sigurnosne prilike u vrijeme ustrojavanja postrojbe), ustrojavanje i sastavnice (okolnosti i razlozi ustrojavanja, lokacija, dinamika i izvršitelji ustrojavanja, te sastavnice rodova i struka unutar postrojbe). Najvažniji dio svake monografije predstavlja ratni put postrojbe, gdje je dan opis, odnosno rekonstrukcija i raščlamba ratnog puta (najznačajnija borbeno djelovanje, sudjelovanje u akcijama i operacijama) s odgovarajućim ilustracijama istog kroz zemljovide i fotografije. Potom slijedi život postrojbe u kojemu je akcent stavljen na kontakte s domicilnim stanovništvom i lokalnom upravom, posjete dužnosnika i delegacija, kontakte s predstavnicima međunarodnih organizacija i udruga, kontakte s predstavnicima medija, te kulturna, sportska i izdavačka djelatnost. Sljedeći je dio monografije poglavlje o zapovjednicima postrojbe (zapovjednici cijele postrojbe i zapovjednici sastavnica postrojbe s fotografijom i životopisom), potom poglavlje čuvanje spomena (u kojemu je opisano znakovlje postrojbe – zastava, narukavna oznaka i druge insignije postrojbe, te spomenici, spomenobilježja, ulice i trgovi, vojne i civilne ustanove koje nose ime postrojbe ili njenih pripadnika). Posebna pažnja je posvećena poginulim pripadnicima postrojbe, kroz posebno poglavlje, uz poimenično navođenje svakog poginulog pripadnika s fotografijom i životopisom, na

isti način su obrađeni i stopostotni ratni vojni invalidi. Završna poglavlja su povjesnica (na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku), te prilozi (popis bilježaka, popis kratica, pregled znakovlja na zemljovidima i popis izvora i literature).

Istim Provedbenim planom definirana je metodologija rada na izradi monografija, te sam način uređivanja monografija kroz Glavno uredničko vijeće i Uredništvo edicije. Nadalje, ustrojani su timovi po podprojektima za svaku gardijsku brigadu, 1. hrvatski gardijski zdrug i Jedinica za posebne zadatke MUP-a RH Rakitje, koji su u svojoj biti autorski timovi za pojedine monografije (skupine autora). U međuvremenu je donesena odluka da se zbog političkih razloga i razloga same nemogućnosti provedbe (nepostojanje udruge i nevoljkosti pojedinaca da sudjeluju u radu na podprojektu) odustaje od izrade monografije 5. gardijske brigade «Sokolovi».

Recenziranje do sada tiskanih monografija izvršio je dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata. Većina objavljenih fotografija u monografijama vlasništvo je pojedinih udruga gardijskih postrojbi, a djelomično je korišten fond Hrvatskih vojnih glasila. Na temelju provedenog javnog natječaja poslove tiskanja zgotovljenih monografija dobila je «Tiskara Zelina d.d.», a naklada po monografiji iznosi 1000 komada.

Do svibnja 2011. godine i proslave 20. obljetnice ustrojavanja Oružanih snaga RH tiskane su četiri monografije gardijskih brigada, koje su svečano promovirane 26. svibnja 2011. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, a potom su tijekom lipnja-rujna 2011. godine promovirane u svojim domicilnim gradovima.

Prve četiri tiskane monografije su:

2. gardijska brigada «Gromovi» – autori monografije: brigadir Mile Krišto, brigadir Stjepan Domljanić, pukovnik Ivan Krupec,

pukovnik Ivan Mandić, pukovnik Ivica Šafarić, bojnik Davor Smuđ, bojnik Zdravko Franković, satnik Krešimir Maretić, satnik Robert Čaran i poručnik Zdenko Juričan. Navedena monografija ima prije navedenu unutarnju sadržajnu strukturu, a opseg same monografije iznosi 525 stranica.

4. gardijska brigada «Pauci» – autori monografije: general-bojnik Ivo Jelić, general-bojnik dr. sc. Mirko Šundov, general-bojnik Damir Krstičević, brigadir Milan Perković, brigadir Mato Milišić, pukovnik Rade Lasić, pukovnik Damir Matijević, pukovnik Marijo Kaštelan i pukovnik Željko Petko. Navedena monografija ima prije navedenu unutarnju sadržajnu strukturu, a opseg same monografije iznosi 463 stranice.

7. gardijska brigada «Pume» – autori monografije: bojnik Stanko Šincek, bojnik Mirko Martinjak, bojnik Darko Duhović, satnik Jadranko Golubić, natporučnik Josip Šimunko, satnik Robert Kahrman, narednik Igor Tkalec i profesorica Nataša Mihinjač. Navedena monografija ima prije navedenu unutarnju sadržajnu strukturu, a opseg same monografije iznosi 434 stranice.

9. gardijska brigada «Vukovi» – autori monografije: brigadir Zvonko Brajković, brigadir Blaž Beretin, pukovnik Saša Katalenić, pukovnik Stevo Pražić, pukovnik Franjo Hrvojević, satnik Stjepan Brajković i dipl. politolog Mario Werhas. Navedena monografija ima ranije navedenu unutarnju sadržajnu strukturu, a opseg same monografije iznosi 521 stranicu.

Od lipnja do studenoga 2011. godine izvršen je rad na još dvije monografije i tijekom prosinca 2011. godine tiskane su, od strane iste tiskare i u istoj nakladi, te s recenzijom istog recenzenta, sljedeće monografije:

1. hrvatskog gardijskog zdruge – autori monografije: general-bojnik Miljenko Filipović,

pukovnik Tomislav Sabljo, pukovnik Nediljko Radoš, bojnik Stipe Nimac, bojnik Ante Matešković, poručnik Goran Ćurić i profesor Ilija Vučur. Navedena monografija ima prije navedenu unutarnju sadržajnu strukturu, a opseg same monografije iznosi 439 stranica.

Jedinice za posebne zadatke MUP-a RH Rakitje – autori monografije: general zbora mr. sc. Josip Lucić, general-pukovnik Marijan Mareković, general-bojnik Jozo Miličević, brigadni general Darko Rukavina, brigadni general Tomo Medved, brigadir Zdravko Andabak, satnik Damir Šimunić i Mario Werhas, dipl. politolog. Navedena monografija ima prije navedenu unutarnju sadržajnu strukturu, a opseg same monografije iznosi 259 stranica.

Čitav posao na «Projektu monografija vojno-redarstvenih postrojbi Domovinskog rata» trebao bi biti okončan tiskanjem 1. gardijske brigade «Tigrovi» i 3. gardijske brigade «Kune». Završetak rada i tiskanje navedenih monografija predviđeno je za travanj-svibanj 2012. godine. Time bi se nakon nešto više od tri i pol godine rada završila prva edicija monografija posvećena postrojbama iz Domovinskog rata, po navršenih 20 godina od ustrojavanja Hrvatske vojske, odnosno Oružanih snaga RH.

Objavljivanje navedenih monografija trebalo bi poslužiti i kao temelj i putokaz za daljnji rad na monografijama postrojbi iz Domovinskog rata, a uključivanje pripadnika i udruga brigada, iznjedrilo je mnoštvo korisnih i interesantnih materijala te omogućilo pripadnicima postrojbi da kroz osobna svjedočanstva i kroz samo sudjelovanje u pisanju ratnih puteva postrojbi, «spase» i dio svoga osobnog sjećanja na dane ponosa i slave s početka, sada već pomalo dalekih, 1990-ih godina.

Mario Werhas